

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2022. gada 22. februārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesiskums – Tiesu neatkarība – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Savienības tiesību pārākums – Valsts tiesas pilnvaru neesamība izvērtēt tādu valsts tiesību aktu atbilstību Savienības tiesībām, kurus attiecīgās dalībvalsts konstitucionālā tiesa ir atzinusi par atbilstošiem konstitūcijai – Disciplinārlietas

Lietā C-430/21

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Curtea de Apel Craiova* (Kraļovas apelācijas tiesa, Rumānija) iesniedza ar 2021. gada 7. jūlija lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2021. gada 14. jūlijā, tiesvedībā

RS,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*] (referents), palātu priekšsēdētāji A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], K. Likurģs [*C. Lycourgos*], J. Regans [*E. Regan*], S. Rodins [*S. Rodin*], I. Ziemele un J. Pasers [*J. Passer*], tiesneši F. Biltšens [*F. Biltgen*], P. Dž. Švirebs [*P. G. Xuereb*], N. Pissarra [*N. Piçarra*], L. S. Rosi [*L. S. Rossi*], N. Vāls [*N. Wahl*], D. Gracijs [*D. Gratsias*] un M. L. Arasteja Saūna [*M. L. Arastey Sahún*],

ģenerālvokāts: E. M. Kolins [A. M. Collins],

sekretārs: C. Di Bella [C. Di Bella], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2021. gada 23. novembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Rumānijas valdības vārdā – E. Gane, L. Liṭu un L.-E. Baṭagoi, pārstāves, kurām palīdz M. Manolache,
- Beļģijas valdības vārdā – L. Van den Broeck, M. Jacobs un C. Pochet, pārstāves,
- Nīderlandes valdības vārdā – M. K. Bulterman un J. Langer, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – P. J. O. Van Nuffel un I. Rogalski, kā arī K. Herrmann, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – rumāņu.

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2022. gada 20. janvāra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LES 2. pantu un 19. panta 1. punkta otro daļu, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar prasību, kuru RS ir cēlis, lai apstrīdētu tās kriminālvajāšanas ilgumu, kas tika sākta pēc viņa laulātās iesniegtās sūdzības.

Atbilstošās tiesību normas

Rumānijas Konstitūcija

- 3 *Constituția României* (Rumānijas Konstitūcija) 148. panta 2. un 4. punktā ir paredzēts:

“(2) Pēc pievienošanās Eiropas Savienības dibināšanas līgumu noteikumi, kā arī citi saistoši Kopienas noteikumi saskaņā ar Pievienošanās aktu ir pārāki pār valsts tiesību normām, kuras ar tiem nav saderīgas.

[..]

(4) Parlaments, Rumānijas prezidents, valdība un tiesu iestādes nodrošina to pienākumu ievērošanu, kas izriet no Pievienošanās akta un šī panta 2. punkta noteikumiem.”

Kriminālprocesa kodekss

- 4 *Codul de procedură penală* (Kriminālprocesa kodekss) 488.*bis* pantā ir paredzēts, ka kriminālvajāšanas stadijā esošā kriminālprocesā sūdzību par tā pārmērīgu ilgumu var iesniegt ne agrāk kā vienu gadu pēc kriminālvajāšanas sākšanas.
- 5 Tiesnesim, kurš ir atbildīgs par jautājumiem, kas saistīti ar tiesībām un brīvībām, vai kompetentajai tiesai, piemērojot šī kodeksa 488.*sexies* pantu, ir jāizvērtē kriminālvajāšanas ilguma saprātīgais raksturs, ņemot vērā virkni šajā tiesību normā minēto elementu.
- 6 Minētā kodeksa 488.*septies* panta 1. punktā ir paredzēts – ja tiesnesis, kurš ir atbildīgs par jautājumiem, kas saistīti ar tiesībām un brīvībām, uzskata, ka sūdzība ir pamatota, viņš nosaka termiņu, kurā prokuroram ir jāpieņem lēmums lietā.

Likums Nr. 303/2004

- 7 2004. gada 28. jūnija *Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor* (Likums Nr. 303/2004 par tiesnešu un prokuroru statusu; 2005. gada 13. septembra *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 826), redakcijā, kas ir piemērojama pamatlīdētā (turpmāk tekstā – “Likums

Nr. 303/2004”), 99. panta §) punktā tostarp ir noteikts, ka *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa, Rumānija) spriedumu neievērošana ir uzskatāma par disciplināru pārkāpumu.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 8 Pret RS tika ierosināts kriminālprocess, kura noslēgumā viņš tika notiesāts.
- 9 RS laulātā 2020. gada 1. aprīlī iesniedza sūdzību krimināllietā, kurā tostarp bija norādīts uz tiesu varas un dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, ko šajā kriminālprocesā esot pieļāvis prokurors, kā arī divi tiesneši.
- 10 Tā kā šī sūdzība tostarp skar tiesnešus, tās izskatīšana ir *Secția pentru Investigarea Infracțiunilor din Justiție* (Tiesu sistēmā izdarītu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanas nodaļa; turpmāk tekstā – “*SIIJ*”), kas izveidota *Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție* (Rumānijas Augstākajai kasācijas tiesai piesaistītā prokuratūra), kompetencē. Ar 2020. gada 14. aprīļa rīkojumu *SIIJ* prokurors sāka kriminālvajāšanu attiecībā uz minētajā sūdzībā norādītajiem tiesnešiem par tiesu varas un dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.
- 11 2021. gada 10. jūnijā RS vērsās iesniedzējtiesā ar Kriminālprocesa kodeksa 488.*bis* un nākamajos pantos paredzēto prasību, lai apstrīdētu pēc minētās sūdzības sāktā kriminālprocesa pārmērīgo ilgumu un lai panāktu, ka šī tiesa nosaka termiņu, kurā prokuroram, kas izskata šo sūdzību, ir jāpieņem lēmums.
- 12 Šī tiesa uzskata, ka, lai lemtu par šo prasību, tai ir jāizvērtē valsts tiesību akti, ar kuriem tika izveidota *SIIJ*.
- 13 Minētā tiesa norāda, ka Tiesa jau ir lēmusi par jautājumiem saistībā ar šiem valsts tiesību aktiem 2021. gada 18. maija spriedumā *Asociația “Forumul Judecătorilor din România”* u.c. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, EU:C:2021:393).
- 14 Iesniedzējtiesa ir uzsvērusi, ka no šī sprieduma tostarp izriet, ka Savienības tiesības, it īpaši LES 2. pants un 19. panta 1. punkta otrā daļa, ir jāinterpretē tādējādi, ka tām ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts izveidot specializētu prokuratūras nodaļu, kurai ir ekskluzīva kompetence izmeklēt tiesnešu un prokuroru izdarītus noziedzīgus nodarījumus, ja šādas nodaļas izveide nav pamatota ar objektīvām un pārbaudāmām prasībām, kas saistītas ar tiesvedības pareizu norisi, un neietver īpašas garantijas. Šīm garantijām ir jāļauj, pirmkārt, novērst jebkādu risku, ka šī nodaļa tiks izmantota kā šo tiesnešu un prokuroru darbības politiskās kontroles instruments, kas var apdraudēt viņu neatkarību, un, otrkārt, nodrošināt, ka šī kompetence attiecībā uz šiem tiesnešiem un prokuroriem var tikt īstenota, pilnībā ievērojot no Hartas 47. un 48. panta izrietošās prasības.
- 15 Iesniedzējtiesa turklāt ir norādījusi, ka minētā sprieduma rezolutīvās daļas 7) punktā Tiesa ir nopriedusi, ka Savienības tiesību pārākuma princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu dalībvalsts konstitucionāla līmeņa tiesisko regulējumu, kā to ir interpretējusi šīs dalībvalsts konstitucionālā tiesa, saskaņā ar kuru zemākas instances tiesai nav tiesību pēc savas ierosmes nepiemērot valsts tiesību normu, kura ietilpst Komisijas Lēmuma 2006/928/EK (2006. gada 13. decembris), ar ko izveido mehānismu, lai nodrošinātu sadarbību un pārliecinātos par Rumānijā

- sasniegto, novēršot noteiktus trūkumus tādās jomās kā tiesu sistēmas reforma un cīņa pret korupciju (OV 2006, L 354, 56. lpp.), piemērošanas jomā un kura, ņemot vērā Tiesas spriedumu, tās ieskatā ir pretrunā šim lēmumam vai LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai.
- 16 Plašākā nozīmē iesniedzējtiesa ir atsaukusies uz Tiesas pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru valsts tiesai tās izskatāmajā lietā ir pienākums nepiemērot nevienu valsts tiesību normu, kas ir pretrunā Savienības tiesību normai, kurai ir tieša iedarbība, kā arī ir atsaukusies uz prejudiciālajā tiesvedībā taisīto Tiesas nolēmumu saistošo raksturu.
 - 17 Šajā ziņā iesniedzējtiesa ir precizējusi, ka Rumānijas Konstitūcijas 148. panta 2. un 4. punktā ir paredzēts Savienības tiesību normu pārkāpums.
 - 18 Tomēr šī tiesa norāda, ka 2021. gada 8. jūnija spriedumā Nr. 390/2021 *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) kā nepamatotu ir noraidījusi iebildi par neatbilstību Konstitūcijai, kas bija izvirzīta attiecībā uz vairākām tiesību aktu normām, kuras reglamentē *SIII*.
 - 19 Šajā spriedumā *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) tostarp vispirms precizēja, ka, tā kā Savienības tiesībām atzīto pārkāpumu Rumānijas tiesību sistēmā ierobežo prasība ievērot valsts konstitucionālo identitāti, tai ir jānodrošina Rumānijas Konstitūcijas pārkāpums Rumānijas teritorijā. Līdz ar to šī tiesa uzskata – lai arī vispārējās jurisdikcijas tiesa ir tiesīga izvērtēt valsts tiesību normas atbilstību Savienības tiesībām, minētā tiesa nav pilnvarota izvērtēt tādās valsts tiesību normas atbilstību Savienības tiesībām, kuru *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) ir atzinusi par saderīgu ar Rumānijas Konstitūcijas 148. pantu.
 - 20 Tāpat *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) uzskata, ka 2021. gada 18. maija sprieduma *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, EU:C:2021:393) rezolūīvās daļas 7) punkts ir nepamatots no Rumānijas Konstitūcijas skatpunkta. Proti, lai gan šīs konstitūcijas 148. pantā ir nostiprināts Savienības tiesību pārkāpums pār pretrunā esošām valsts tiesību normām, uz Lēmuma 2006/928 pamata sagatavotie ziņojumi to satura un iedarbības ziņā neesot Savienības tiesību normas, kuras valsts tiesai būtu jāpiemēro prioritāri, nepiemērojot pretrunā esošu valsts tiesību normu.
 - 21 Visbeidzot *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) šajā pašā 2021. gada 8. jūnija spriedumā Nr. 390/2021 ir precizējusi – ja dažas tiesas pēc savas ierosmes nepiemērotu valsts tiesību normas, kuras tās uzskata par Savienības tiesībām pretrunā esošām, savukārt citas tiesas piemērotu šīs pašas tiesību normas, uzskatot tās par atbilstošām šīm tiesībām, tiktu būtiski apdraudēta tiesiskā drošība, kas radītu tiesiskuma principa pārkāpumu.
 - 22 Šajā kontekstā iesniedzējtiesa uzskata, ka ir jānosaka, vai tai ir pienākums ievērot *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) judikatūru, kā tas ir paredzēts Rumānijas tiesībās, vai arī Tiesas judikatūru, lai izlemtu, vai tā ir tiesīga izvērtēt to tiesību aktu atbilstību Savienības tiesībām, ar kuriem ir izveidota *SIII*.
 - 23 Tāpat iesniedzējtiesa ir norādījusi – gadījumā, ja tā nolemtu ievērot Tiesas judikatūru, izvērtējot šo tiesību aktu saderību ar Savienības tiesībām, attiecīgie tiesneši būtu pakļauti disciplinārai procedūrai un iespējamai atstādināšanai no amata, jo *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) nolēmuma neievērošana saskaņā ar Rumānijas tiesībām ir disciplinārs pārkāpums. Iesniedzējtiesa ir paudusi šaubas par to valsts tiesību aktu saderību ar Savienības tiesībām, it īpaši

ar tiesas neatkarības principu, atbilstoši kuriem ir ļauts piemērot disciplinārsodu tiesnesim, kurš saskaņā ar Savienības tiesību pārākuma principu ir izvērtējis valsts tiesību normas atbilstību šīm tiesībām, neievērojot attiecīgās dalībvalsts konstitucionālās tiesas nolēmumu.

24 Turklāt no presē publicētās informācijas un *Curtea de Apel Pitești* (Pitești apelācijas tiesa, Rumānija) sniegtās informācijas izrietot, ka jau ir tikusi sākta disciplinārlieta pret tiesnesi, kurš tiesvedībā, kas ir salīdzināma ar pamatlietā aplūkoto, ir uzskatījis, ka Rumānijas tiesību akti, ar kuriem ir izveidota *SIII*, ir pretrunā Savienības tiesībām. Iesniedzējtiesa uzskata, ka šādas disciplinārlietas saderība ar Savienības tiesībām ir apšaubāma.

25 Šādos apstākļos *Curtea de Apel Craiova* (Krajoavas apelācijas tiesa, Rumānija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai tiesu neatkarības princips, kas noteikts LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, lasot to kopsakarā ar LES 2. pantu un [Hartas] 47. pantu, pieļauj tādu valsts tiesību normu kā Rumānijas Konstitūcijas 148. panta 2. punkts, interpretācijā, kuru tam devusi *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) savā [2021. gada 8. jūnija] spriedumā Nr. 390/2021 un atbilstoši kurai valsts tiesas nav tiesīgas izvērtēt valsts tiesību normas, kas ar *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) nolēmumu atzīta par atbilstošu Konstitūcijai, saderību ar Savienības tiesību normām?

2) Vai tiesu neatkarības princips, kas noteikts LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, lasot to kopsakarā ar LES 2. pantu un [Hartas] 47. pantu, pieļauj tādu valsts tiesību normu kā [Likuma Nr. 303/2004] 99. panta §) punkts, kurā ir atļauts ierosināt disciplinārlietu un piemērot disciplinārsodu tiesnesim par kāda *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) sprieduma neievērošanu gadījumā, kad šim tiesnesim tiek prasīts atzīt Savienības tiesību pārākumu pār kāda *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) nolēmuma apsvērumu, – valsts tiesību normu, kas minētajam tiesnesim atņem iespēju piemērot [...] Tiesas spriedumu, kuru viņš uzskata par prioritāru?

3) Vai tiesu neatkarības princips, kas noteikts LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, lasot to kopsakarā ar LES 2. pantu un [Hartas] 47. pantu, pieļauj tādu valsts tiesu praksi, kas liedz tiesnesim – pretējā gadījumā iestājoties viņa disciplināratbildībai – piemērot [...] Tiesas judikatūru kriminālprocesos, kuros tiek apstrīdēts kriminālprocesa saprātīgs ilgums, ko reglamentē [Kriminālprocesa kodeksa] 488.*bis* pants?”

Par tiesvedību Tiesā

26 Iesniedzējtiesa ir lūgusi Tiesu šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu piemērot Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23.a pantā paredzēto steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedību vai pakārtoti – paātrināto tiesvedību.

27 Šī lūguma pamatojumam iesniedzējtiesa ir norādījusi, ka lieta, kas ir šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatā, ir saistīta ar būtisku Rumānijas tiesu neatkarības apdraudējumu un neskaidrības, kas ir saistītas ar pamatlietā aplūkotajiem valsts tiesību aktiem, var ietekmēt tās tiesu iestāžu sadarbības sistēmas darbību, ko veido LESD 267. pantā paredzētais prejudiciāla nolēmuma tiesvedības mehānisms.

- 28 Pirmkārt, runājot par lūgumu par steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības piemērošanu, Tiesas pirmā palāta pēc tiesneša referenta priekšlikuma un ģenerālvokāta uzklausišanas 2021. gada 30. jūlijā nolēma šo lūgumu neapmierināt.
- 29 Otrkārt, saistībā ar lūgumu par paātrinātās tiesvedības piemērošanu ir jāatgādina, ka Tiesas Reglamenta 105. panta 1. punktā ir paredzēts, ka Tiesas priekšsēdētājs pēc iesniedzējtiesas lūguma vai izņēmuma kārtā pēc savas ierosmes un pēc tiesneša referenta priekšlikuma un ģenerālvokāta uzklausišanas var nolemt lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu, ja lietas apstākļi prasa to izskatīt īsā termiņā, piemērot paātrinātu tiesvedību.
- 30 2021. gada 12. augustā Tiesas priekšsēdētājs, uzklaušijis tiesnesi referentu un ģenerālvokātu, nolēma apmierināt lūgumu par paātrinātās tiesvedības piemērošanu šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu.
- 31 Ja lietā rodas būtiskas neskaidrības, kuras skar valsts konstitucionālo tiesību un Savienības tiesību pamatjautājumus, var būt nepieciešams, ņemot vērā šādas lietas īpašos apstākļus, to izskatīt īsā termiņā saskaņā ar Reglamenta 105. panta 1. punktu (Tiesas priekšsēdētāja rīkojums, 2018. gada 19. oktobris, *Wightman* u.c., C-621/18, nav publicēts, EU:C:2018:851, 10. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 32 Ņemot vērā jautājumu par attiecībām starp vispārējās jurisdikcijas tiesām un šīs dalībvalsts konstitucionālo tiesu fundamentālo nozīmi Rumānijai un Savienības tiesību sistēmai, kā arī šajā lietā izvirzīto tiesas neatkarības principu un Savienības tiesību pārkumu, īsā termiņā sniegta Tiesas atbilde var novērst būtiskās neskaidrības, ar kurām ir saskārusies iesniedzējtiesa, un tas pamato šīs lietas izskatīšanu atbilstoši Reglamenta 105. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 33 Uzdodot pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, lasot to kopsakarā ar LES 2. pantu un Hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu vai praksi, atbilstoši kurai dalībvalsts vispārējās jurisdikcijas tiesas nav tiesīgas izvērtēt tādu valsts tiesību aktu saderību ar Savienības tiesībām, kurus šīs dalībvalsts konstitucionālā tiesa ir atzinusi par atbilstošiem valsts konstitucionālo tiesību normai, kurā ir paredzēta Savienības tiesību pārkuma principa ievērošana.
- 34 Vispirms, ciktāl pirmais jautājums attiecas uz Hartas 47. panta interpretāciju, ir jāuzsver, ka tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību atzišana konkrētā gadījumā paredz, ka persona, kas uz tām atsaucas, balstās uz Savienības tiesībās garantētajām tiesībām vai brīvībām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2020. gada 6. oktobris, *État luxembourgeois* (Tiesības celt prasību par informācijas pieprasījumu nodokļu jomā), C-245/19 un C-246/19, EU:C:2020:795, 55. punkts, kā arī 2021. gada 20. aprīlis, *Repubblica*, C-896/19, EU:C:2021:311, 41. punkts) vai ka attiecībā uz šo personu tiek veikta kriminālvajāšana, kas ir uzskatāma par Savienības tiesību īstenošanu Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 204. punkts).

- 35 No iesniedzējtiesas nolēmuma neizriet nedz tas, ka RS ir atsaucies uz tiesībām, kuras viņam būtu piešķirtas saskaņā ar Savienības tiesību normu, nedz arī tas, ka attiecībā uz viņu ir sāka kriminālvajāšana, kas būtu uzskatāma par Savienības tiesību īstenošanu.
- 36 Šādos apstākļos Hartas 47. pants pats par sevi pamatlietā nav piemērojams.
- 37 Paturot to prātā, tā kā LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā visām dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir vajadzīgi, lai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, nodrošinātu efektīvu tiesību aizsardzību tiesā Hartas 47. panta izpratnē, šī pēdējā minētā tiesību norma ir pienācīgi jāņem vērā, interpretējot LES 19. panta 1. punkta otro daļu (spriedums, 2021. gada 20. aprīlis, *Repubblika*, C-896/19, EU:C:2021:311, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 38 Runājot par attiecībām starp dalībvalsts vispārējās jurisdikcijas tiesām un konstitucionālo tiesu, kas ir pirmā jautājuma priekšmets, ir jāatgādina, ka, lai gan tiesu organizācija dalībvalstīs, tostarp konstitucionālas tiesas izveide, sastāvs un darbība, ietilpst šo dalībvalstu kompetencē, tām, īstenojot šo kompetenci, tomēr ir jāievēro pienākumi, kas tām izriet no Savienības tiesībām, un it īpaši no LES 2. un 19. panta (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2019. gada 24. jūnijs, Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība), C-619/18, EU:C:2019:531, 52. punkts, kā arī 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 216. punkts).
- 39 Saistībā ar pienākumiem, kas izriet no LES 19. panta, ir jānorāda, ka šajā tiesību normā, kurā ir konkretizēta LES 2. pantā paredzētā tiesiskuma vērtība, valstu tiesām un Tiesai ir uzticēts uzdevums nodrošināt pilnīgu Savienības tiesību piemērošana visās dalībvalstīs, kā arī to tiesību aizsardzību tiesā, kuras privātpersonām izriet no Savienības tiesībām (spriedumi, 2019. gada 24. jūnijs, Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība), C-619/18, EU:C:2019:531, 47. punkts, kā arī 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 217. punkts).
- 40 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai nodrošinātu šo aizsardzību, ikvienai dalībvalstij saskaņā ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu ir jānodrošina, lai struktūras, kurām kā "tiesai" Savienības tiesību izpratnē ir jālemj par jautājumiem, kas saistīti ar šo tiesību piemērošanu vai interpretāciju un kas tādējādi ietilpst tās tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, atbilst efektīvas tiesību aizsardzības tiesā prasībām, tostarp neatkarības prasībai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 220. un 221. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 41 No LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izrietošajai tiesu neatkarības prasībai ir divi aspekti. Pirmais (ārējais) aspekts ietver prasību, lai attiecīgā struktūra pildītu savas funkcijas pilnīgi autonomi, nebūdamā pakļauta nekādai hierarhiskai saiknei vai subordinācijai attiecībā pret kādu citu iestādi un nesaņemot nekādas izcelsmes rīkojumus vai instrukcijas, tādējādi būdamā aizsargāta pret ārēju iejaukšanos vai spiedienu, kas var nelabvēlīgi ietekmēt tās locekļu spriešanas neatkarību un ietekmēt viņu lēmumus. Otrais (iekšējais) aspekts savukārt ir saistīts ar neitralitātes jēdzienu un attiecas uz to, ka tiek saglabāta vienāda attieksme attiecībā uz strīda dalībniekiem un to attiecīgajām interesēm saistībā ar strīda priekšmetu. Šis pēdējais minētais aspekts paredz, ka ir jāievēro objektivitāte un, izņemot stingru tiesību normu piemērošanu, ir jābūt absolūtai neieinteresētībai strīda atrisinājumā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2019. gada 24. jūnijs,

- Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība), C-619/18, EU:C:2019:531, 72. un 73. punkts, kā arī 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 224. punkts).
- 42 Atbilstoši tiesiskumu raksturojošajam varas dalīšanas principam ir jānodrošina tiesu neatkarība tostarp no likumdošanas varas un izpildvaras (spriedumi, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība), C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 124. punkts, kā arī 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 228. punkts).
- 43 Kā ir atgādināts šī sprieduma 38. punktā attiecībā uz tiesu organizāciju, LES 2. pantā un 19. panta 1. punkta otrajā daļā, tāpat kā nevienā citā Savienības tiesību normā, dalībvalstīm nav noteikts precīzs konstitucionāls modelis, kas reglamentētu attiecības un mijiedarbību starp dažādām valsts iestādēm, it īpaši attiecībā uz to kompetenču definēšanu un noteikšanu. Saskaņā ar LES 4. panta 2. punktu Savienība respektē dalībvalstu nacionālo identitāti, kas raksturīga to politiskajām un konstitucionālajām pamatstrukturām. Tomēr, izvēloties savu attiecīgo konstitucionālo modeli, dalībvalstīm tostarp ir jāievēro tiesu neatkarības prasība, kas izriet no šīm Savienības tiesību normām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 229. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 44 Šādos apstākļos LES 2. pantam un 19. panta 1. punkta otrajai daļai, kā arī Lēmumam 2006/928 nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse, saskaņā ar kuru konstitucionālās tiesas nolēmumi ir saistoši vispārējās jurisdikcijas tiesām, ar nosacījumu, ka valsts tiesībās tiek garantēta minētās konstitucionālās tiesas neatkarība tostarp no likumdošanas varas un izpildvaras, kā tas ir prasīts šajās tiesību normās. Savukārt, ja valsts tiesības negarantē šo neatkarību, šīs Savienības tiesību normas nepieļauj šādu valsts tiesisko regulējumu vai praksi, jo šāda konstitucionālā tiesa nevar nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kas paredzēta LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 230. punkts).
- 45 No iepriekš minētā izriet, ka, ievērojot iepriekšējā punktā izklāstīto atrunu, LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse, atbilstoši kurai dalībvalsts vispārējās jurisdikcijas tiesām saskaņā ar valsts konstitucionālajām tiesībām ir saistošs šīs dalībvalsts konstitucionālās tiesas nolēmums, kurā ir atzīts, ka valsts tiesību akti atbilst minētās dalībvalsts Konstitūcijai.
- 46 Tomēr tas tā nav gadījumā, ja šāda tiesiskā regulējuma vai prakses piemērošana nozīmē izslēgt jebkādu šo vispārējās jurisdikcijas tiesu kompetenci izvērtēt tāda valsts tiesību akta saderību ar Savienības tiesībām, kuru šīs dalībvalsts konstitucionālā tiesa ir atzinusi par saderīgu ar valsts konstitucionālo tiesību normu, kurā ir paredzēts Savienības tiesību pārākums.
- 47 Savā pastāvīgajā judikatūrā par EEK līgumu Tiesa ir nospriedusi, ka ar Kopienu dibināšanas līgumiem – atšķirībā no parastajiem starptautiskajiem līgumiem – ir ieviesta jauna tiesību sistēma, kas Līgumu spēkā stāšanās brīdī tiek integrēta dalībvalstu tiesību sistēmā un kas ir saistoša to tiesām. Dalībvalstis šīs jaunās tiesību sistēmas ar savām iestādēm labā ir ierobežojušas savas suverēnās tiesības Līgumos definētajās jomās, un šīs tiesību sistēmas subjekti ir ne tikai šīs dalībvalstis, bet arī to pilsoņi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1963. gada 5. februāris,

van Gend & Loos, 26/62, EU:C:1963:1, 23. lpp.; 1964. gada 15. jūlijs, *Costa*, 6/64, EU:C:1964:66, 1158. un 1159. lpp., kā arī 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 245. punkts).

- 48 Tā 1964. gada 15. jūlija spriedumā *Costa* (6/64, EU:C:1964:66, 1158.–1160. lpp.) Tiesa ir konstatējusi, ka ar EEK līgumu veiktā pašām savas tiesību sistēmas izveide, ko dalībvalstis ir atzinušas, pamatojoties uz savstarpību, nozīmē, ka tās nevar šai tiesību sistēmai pretstatīt kā pārāku vēlāk pieņemtu vienpusēju pasākumu, nedz arī pretstatīt saistošā veidā no EEK līguma izrietošajām tiesībām valsts tiesību normas, lai arī kādas tās būtu, neatņemot šīm tiesībām to Kopienas raksturu un neapšaubot pašas Kopienas juridisko pamatu. Tiesa turklāt ir uzsvērusi, ka Kopienas tiesību piemērošana dažādās dalībvalstīs nedrīkst atšķirties par labu turpmāk pieņemtajiem valsts tiesību aktiem, jo tas apdraudētu EEK līguma mērķu īstenošanu un radītu ar šo Līgumu aizliegtu diskrimināciju pilsonības dēļ (spriedums, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 246. punkts).
- 49 Šīs Savienības tiesību sistēmas būtiskākās īpašības un tās ievērošanas nozīmīgumu ir apstiprinājusi Līgumu, ar kuriem groza EEK līgumu, it īpaši Lisabonas līguma, bezierunu ratifikācija. Proti, pieņemot šo Līgumu, dalībvalstu valdību pārstāvju konference savā Deklarācijā Nr. 17 par Savienības tiesību aktu augstāku spēku, kas ir pievienota Lisabonas līgumu pieņēmušās starpvaldību konferences nobeiguma aktam (OV 2012, C 326, 346. lpp.), skaidri atgādināja, ka “saskaņā ar iedibināto Eiropas Savienības Tiesas judikatūru Līgumiem un tiesību aktiem, ko Savienība ir pieņēmusi, pamatojoties uz Līgumiem, ir augstāks spēks nekā dalībvalstu tiesību aktiem, ievērojot nosacījumus, kuri noteikti ar [šo] judikatūru” (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 248. punkts).
- 50 Pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā Tiesa ir pastāvīgi apstiprinājusi agrāko judikatūru par Savienības tiesību pārākuma principu; principu, saskaņā ar kuru visām dalībvalstu iestādēm ir pienākums nodrošināt dažādo Savienības normu pilnīgu iedarbību, un dalībvalstu tiesības nevar ietekmēt iedarbību, kura šīm dažādajām normām ir atzīta minēto valstu teritorijā (spriedums, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 250. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 51 No šīs judikatūras izriet, ka saskaņā ar Savienības tiesību pārākuma principu tas, ka dalībvalsts atsaucas uz valsts tiesību normām, pat ja tās ir konstitucionāla rakstura, nevar apdraudēt Savienības tiesību vienotību un efektivitāti. Proti, saskaņā ar iedibināto judikatūru Savienības tiesību pārākuma principam piemītošās sekas ir saistošas visām dalībvalstīs iestādēm un valsts tiesību normas, tostarp konstitucionāla rakstura, nevar tam radīt šķērslī (spriedumi, 1970. gada 17. decembris, *Internationale Handelsgesellschaft*, 11/70, EU:C:1970:114, 3. punkts, kā arī 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 251. punkts).
- 52 Tādējādi, ņemot vērā, ka Tiesai ir ekskluzīva kompetence sniegt Savienības tiesību galīgo interpretāciju (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 2. septembris, Moldāvijas Republika, C-741/19, EU:C:2021:655, 45. punkts), tai, īstenojot šo kompetenci, ir jāprecizē Savienības tiesību pārākuma principa tvērumus, ņemot vērā šo tiesību atbilstošās normas, jo šis tvērumus nevar būt atkarīgs nedz no valsts tiesību normu interpretācijas, nedz no valsts tiesas sniegtas Savienības

- tiesību normu interpretācijas, kas neatbilst Tiesas sniegtajai interpretācijai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 254. punkts).
- 53 Šajā ziņā it īpaši ir jāatgādina, ka Savienības tiesību pārākuma princips paredz, ka gadījumā, ja valsts tiesisko regulējumu nav iespējams interpretēt atbilstīgi Savienības tiesību prasībām, valsts tiesai, kurai saskaņā ar savu kompetenci ir jāpiemēro Savienības tiesību normas, ir pienākums nodrošināt šo tiesību normu pilnīgu iedarbību strīdā, ko tā izskata, vajadzības gadījumā pēc savas ierosmes nepiemērojot nevienu tām pretrunā esošu, pat vēlāk pieņemtu valsts tiesību normu, bez vajadzības lūgt vai gaidīt, lai tā vispirms tiktu atcelta likumdošanas kārtībā vai ar kādu citu konstitūcijā paredzētu metodi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1978. gada 9. marts, *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, 24. punkts; 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 61. un 62. punkts, kā arī 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 252. punkts).
- 54 Kā atgādināts šī sprieduma 39. punktā, šī pienākuma pilnībā piemērot visas Savienības tiesību normas, kurām ir tieša iedarbība, izpilde ir uzskatāma par nepieciešamu, lai nodrošinātu Savienības tiesību pilnīgu piemērošanu visās dalībvalstīs, kā tas ir prasīts LES 19. panta 1. punktā.
- 55 Minētā pienākuma izpilde ir nepieciešama arī, lai nodrošinātu dalībvalstu vienlīdzības ievērošanu saistībā ar Līgumiem, kas izslēdz iespēju Savienības tiesību sistēmai pretstatīt kā pārāku vēlāk pieņemtu vienpusēju pasākumu, lai arī kāds tas būtu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 249. punkts), un tā ir LES 4. panta 3. punktā noteiktā lojālas sadarbības principa izpausme, kurš paredz pienākumu nepiemērot nevienu valsts tiesību normu, kas varētu būt pretrunā Savienības tiesībām, neatkarīgi no tā, vai tā ir pieņemta pirms Savienības tiesību normas, kurai ir tieša iedarbība, pieņemšanas vai pēc tam (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2010. gada 8. septembris, *Winner Wetten*, C-409/06, EU:C:2010:503, 55. punkts, un 2021. gada 21. janvāris, *Whiteland Import Export*, C-308/19, EU:C:2021:47, 31. punkts).
- 56 Šajā gadījumā iesniedzējtiesa uzskata, ka, lai pieņemtu nolēmumu pamatlietā, tai ir jāizvērtē to valsts tiesību aktu, ar kuriem tika izveidota *SIII*, saderība ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu un Lēmuma 2006/928 pielikumā minētajiem īpašajiem atsaucē mērķiem tiesu sistēmas reformas un cīņas pret korupciju jomā.
- 57 Šādos apstākļos ir jāatgādina, pirmkārt, ka Tiesai jau ir bijusi iespēja nospriest, ka šādi valsts tiesību akti ietilpst Lēmuma 2006/928 piemērošanas jomā un līdz ar to tajos ir jāievēro prasības, kas izriet no Savienības tiesībām, it īpaši no LES 2. panta un 19. panta 1. punkta (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 18. maijs, *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, EU:C:2021:393, 183. un 184. punkts).
- 58 Otrkārt, gan LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, gan šī sprieduma 56. punktā minētie mērķi ir formulēti skaidri un precīzi, un tiem nav izvirzīti nekādi nosacījumi, un tādējādi tiem ir tieša iedarbība (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2021. gada 18. maijs, *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, EU:C:2021:393, 249. un 250. punkts, kā arī 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 253. punkts).

- 59 No tā izriet – ja Rumānijas vispārējās jurisdikcijas tiesas nevar interpretēt valsts tiesību normas atbilstoši iepriekš minētajai tiesību normai vai minētajiem mērķiem, tām pēc savas ierosmes ir jānolemj nepiemērot šīs valsts tiesību normas.
- 60 Šajā ziņā, protams, ir jānorāda, ka saskaņā ar iesniedzējtiesas aprakstītajām atbilstošajām valsts tiesību normām šo vispārējās jurisdikcijas tiesu kompetencē principā ir izvērtēt Rumānijas tiesību normu saderību ar Savienības tiesību normām, nevēršoties ar attiecīgu lūgumu valsts konstitucionālajā tiesā.
- 61 Tomēr no iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka šīm vispārējās jurisdikcijas tiesām šī kompetence ir liegta, ja valsts konstitucionālā tiesa ir nospriedusi, ka attiecīgās tiesību normas atbilst valsts konstitucionālajai tiesību normai, kurā ir paredzēts Savienības tiesību pārākums, jo šīm tiesām ir jāievēro šis konstitucionālās tiesas spriedums.
- 62 Šajā kontekstā ir jāatgādina, ka tiesības Savienības tiesību piemērošanas brīdī darīt visu nepieciešamo, lai netiktu piemērots valsts tiesiskais regulējums vai prakse, kas, iespējams, rada šķērsli tieši piemērojamu Savienības tiesību normu pilnīgai iedarbībai, ir Savienības tiesas pilnvaru neatņemama sastāvdaļa, kas jāisteno valsts tiesai, kurai atbilstoši savai kompetencei ir jāpiemēro Savienības tiesību normas, līdz ar to šo pilnvaru īstenošana ir no LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izrietoša tiesu neatkarības neatņemama garantija (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 257. punkts).
- 63 Līdz ar to prasībām, kas izriet no pašas Savienības tiesību dabas, neatbilst valsts tiesiskais regulējums vai prakse, kā rezultātā samazinātos Savienības tiesību efektivitāte, ja tiesai, kuras kompetencē ir piemērot šīs tiesības, ir liegtas pilnvaras šajā piemērošanas brīdī darīt visu nepieciešamo, lai netiktu piemērota tāda valsts tiesību norma vai prakse, kura, iespējams, rada šķērsli Savienības tiesību normu pilnīgai efektivitātei (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1978. gada 9. marts, *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, 22. punkts, kā arī 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 258. punkts). Tā tas būtu gadījumā, ja pretruna starp Savienības tiesību normu un valsts tiesību aktu būtu jārisina nevis tiesai, kuras uzdevums ir nodrošināt Savienības tiesību piemērošanu, bet kādai citai iestādei, kurai piešķirta novērtējuma brīvība (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1978. gada 9. marts, *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, 23. punkts, kā arī 2010. gada 22. jūnijs, *Melki un Abdeli*, C-188/10 un C-189/10, EU:C:2010:363, 44. punkts).
- 64 Tāpat ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu izveidotā prejudiciālu nolēmumu mehānisma mērķis ir nodrošināt, lai Savienības tiesībām visos apstākļos visos dalībvalstīs būtu vienāda iedarbība, un tādējādi novērst atšķirības šo tiesību normu, kas valstu tiesām ir jāpiemēro, interpretācijā un nodrošināt šādu šo tiesību piemērošanu. Šajā nolūkā ar minēto pantu valsts tiesai tiek piedāvāts līdzeklis, kā novērst grūtības, ko varētu radīt prasība piešķirt Savienības tiesībām to pilnīgu iedarbību dalībvalstu tiesu sistēmās. Tādējādi valstu tiesām ir visplašākās iespējas vai pat pienākums vērsties Tiesā, ja tās uzskata, ka tajās izskatāmajā lietā ir radušies jautājumi, saistībā ar kuriem ir jāinterpretē Savienības tiesību normas, par ko tām ir jālemj vai jānovērtē to spēkā esamība (spriedums, 2021. gada 16. decembris, *AB* u.c. (Amnestijas atsauksana), C-203/20, EU:C:2021:1016, 49. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 65 Tādējādi Tiesas un valstu tiesu sadarbības, kas izveidota ar prejudiciālu nolēmumu mehānismu, un līdz ar to arī Savienības tiesību efektivitāte tiktu apdraudēta, ja dalībvalsts konstitucionālajā tiesā iesniegtas iebildes par neatbilstību konstitūcijai iznākums varētu atturēt valsts tiesu, kura

- izskata strīdu, ko reglamentē Savienības tiesības, īstenojot tai LESD 267. pantā piešķirtās tiesības uzdot Tiesai jautājumus par Savienības tiesību interpretāciju vai spēkā esamību, lai minētā tiesa varētu noskaidrot, vai valsts tiesību norma ir vai nav saderīga ar Savienības tiesībām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2010. gada 22. jūnijs, *Melki un Abdeli*, C-188/10 un C-189/10, EU:C:2010:363, 45. punkts; 2016. gada 5. jūlijs, *Ognyanov*, C-614/14, EU:C:2016:514, 25. punkts, kā arī 2021. gada 23. novembris, IS (Rikojuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu prettiesiskums), C-564/19, EU:C:2021:949, 73. punkts).
- 66 Gadījumā, ja dalībvalsts konstitucionālā tiesa ir nospriedusi, ka tiesību normas ir saderīgas ar valsts konstitucionālo tiesību normu, kurā ir paredzēts Savienības tiesību pārkāpums, tāda valsts tiesību norma vai prakse kā šī sprieduma 61. punktā aprakstītā radītu šķērslī attiecīgo Savienības tiesību normu pilnīgai efektivitātei, jo tā liegtu vispārējās jurisdikcijas tiesai, kurai ir jānodrošina Savienības tiesību piemērošana, pašai izvērtēt šo tiesību normu saderību ar Savienības tiesībām.
- 67 Šādas valsts tiesību normas vai prakses piemērošana apdraudētu arī Tiesas un valstu tiesu sadarbības, kas izveidota ar prejudiciālu nolēmumu mehānismu, efektivitāti, atturot vispārējās jurisdikcijas tiesu, kurai jāizskata strīds, vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai tādējādi nodrošinātu atbilstību attiecīgās dalībvalsts konstitucionālās tiesas nolēmumiem.
- 68 Iepriekšējos punktos minētie konstatējumi ir vēl jo vairāk svarīgi tādā situācijā, kādu ir minējusi iesniedzējtiesa, kurā attiecīgās dalībvalsts konstitucionālās tiesas spriedumā ir ietverts atteikums izpildīt Tiesas prejudiciālo nolēmumu, pamatojoties it īpaši uz attiecīgās dalībvalsts konstitucionālo identitāti un apsvērumu, saskaņā ar kuru Tiesa esot pārsniegusi savu kompetenci.
- 69 Šajā ziņā, protams, ir jānorāda, ka Tiesai saskaņā ar LES 4. panta 2. punktu var tikt lūgts izvērtēt, vai ar Savienības tiesību pienākumu netiek pārkāpta dalībvalsts nacionālā identitāte (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 17. jūlijs, *Torresi*, C-58/13 un C-59/13, EU:C:2014:2088, 58. punkts, un 2018. gada 5. jūnijs, *Coman u.c.*, C-673/16, EU:C:2018:385, 46. punkts).
- 70 Savukārt nedz šīs tiesību normas mērķis, nedz sekas nav atļaut dalībvalsts konstitucionālajai tiesai, neievērojot pienākumus, kas tai izriet it īpaši no LES 4. panta 2. un 3. punkta, kā arī 19. panta 1. punkta otrās daļas, kuri tai ir saistoši, nepiemērot Savienības tiesību normu, pamatojoties uz to, ka ar šo tiesību normu neesot ievērota attiecīgās dalībvalsts nacionālā identitāte, kā to ir definējuši valsts konstitucionālā tiesa.
- 71 Ja dalībvalsts konstitucionālā tiesa uzskata, ka Savienības atvasināto tiesību normā, kā to ir interpretējusi Tiesa, nav ievērots pienākums respektēt šīs dalībvalsts nacionālo identitāti, šai konstitucionālajai tiesai ir jāaptur tiesvedība un jāvēršas Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. pantu, lai izvērtētu šīs tiesību normas spēkā esamību, ņemot vērā LES 4. panta 2. punktu, jo tikai Tiesas kompetencē ir konstatēt Savienības tiesību akta spēkā neesamību (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1987. gada 22. oktobris, *Foto-Frost*, 314/85, EU:C:1987:452, 20. punkts, kā arī 2013. gada 3. oktobris, *Inuit Tapiriit Kanatami u.c./Parlaments un Padome*, C-583/11 P, EU:C:2013:625, 96. punkts).
- 72 Turklāt, tā kā – kā atgādināts šī sprieduma 52. punktā – Tiesai ir ekskluzīva kompetence sniegt Savienības tiesību galīgo interpretāciju, dalībvalsts konstitucionālā tiesa, pamatojoties uz savu Savienības tiesību normu, tostarp LESD 267. panta, interpretāciju, nevar pamatoti nospriest, ka Tiesa ir pasludinājusi spriedumu, ar kuru ir pārsniegta tās kompetences joma, un līdz ar to atteikties izpildīt Tiesas prejudiciālo nolēmumu.

- 73 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka ar LESD 267. pantā paredzēto prejudiciālā nolēmuma procedūru, kas ir ar Līgumiem izveidotās tiesu sistēmas stūrakmens, ir izveidots tiesnešu dialogs starp Tiesu un dalībvalstu tiesām, kura mērķis ir nodrošināt Savienības tiesību vienvērtīgu interpretāciju, tādējādi ļaujot nodrošināt to saskaņotību, pilnīgu iedarbību un autonomiju, kā arī – galu galā – pašu ar Līgumiem izveidoto tiesību raksturu (šajā nozīmē skat. atzinumu 2/13 (Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:2454, 176. punkts, kā arī spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, *Conorzio Italian Management* un *Catania Multiservizi*, C-561/19, EU:C:2021:799, 27. punkts).
- 74 Spriedums, kas taisīts šajā procedūrā, ir saistošs valsts tiesai attiecībā uz Savienības tiesību interpretāciju tajā izskatāmās lietas atrisināšanai (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1977. gada 3. februāris, *Benedetti*, 52/76, EU:C:1977:16, 26. punkts, kā arī 2018. gada 11. decembris, *Weiss u.c.*, C-493/17, EU:C:2018:1000, 19. punkts).
- 75 Valsts tiesai, kas ir izmantojusi tai LESD 267. panta otrajā daļā piešķirto iespēju, tātad vajadzības gadījumā ir jānoraida augstākas instances valsts tiesas vērtējumi, ja tā, ņemot vērā Tiesas sniegto interpretāciju, uzskata, ka tie neatbilst Savienības tiesībām, vajadzības gadījumā nepiemērojot valsts tiesību normu, kurā tai ir noteikts pienākums ievērot augstākas instances tiesas nolēmumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 5. oktobris, *Elchinov*, C-173/09, EU:C:2010:581, 30. un 31. punkts).
- 76 No Tiesas judikatūras izriet, ka šis risinājums ir piemērojams arī tad, ja vispārējās jurisdikcijas tiesai saskaņā ar valsts procesuālo tiesību normu ir saistošs tāds valsts konstitucionālās tiesas nolēmums, kuru tā uzskata par Savienības tiesībām pretrunā esošu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 15. janvāris, *Križan u.c.*, C-416/10, EU:C:2013:8, 71. punkts).
- 77 Turklāt, tā kā Tiesas sniegtā Savienības tiesību normas interpretācija, īstenojot tai ar LESD 267. pantu piešķirto kompetenci, vajadzības gadījumā izskaidro un precizē šīs normas nozīmi un apjomu, kā tā ir jāsaprot vai kā tā būtu bijusi jāsaprot un jāpiemēro no tās spēkā stāšanās brīža (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1980. gada 27. marts, *Denkavit italiana*, 61/79, EU:C:1980:100, 16. punkts, un 2021. gada 18. novembris, *État belge (Pilotu apmācība)*, C-413/20, EU:C:2021:938, 53. punkts), ir jākonstatē, ka vispārējās jurisdikcijas tiesai, lai nodrošinātu Savienības tiesību normu pilnīgu efektivitāti, tās izskatāmajā strīdā nav jāpiemēro tādas valsts konstitucionālās tiesas vērtējumi, kura ir atteikusies izpildīt Tiesas prejudiciālo nolēmumu, pat ja šī sprieduma pamatā nav lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko saistībā ar šo strīdu ir iesniegusi šī vispārējās jurisdikcijas tiesa.
- 78 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, lasot to kopā ar LES 2. pantu un 4. panta 2. un 3. punktu, kā arī ar LESD 267. pantu un Savienības tiesību pārākuma principu, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse, atbilstoši kurai dalībvalsts vispārējās jurisdikcijas tiesas nav tiesīgas izvērtēt tādu valsts tiesību aktu saderību ar Savienības tiesībām, kurus šis dalībvalsts konstitucionālā tiesa ir atzinusi par atbilstošiem valsts konstitucionālo tiesību normai, kurā ir paredzēta Savienības tiesību pārākuma principa ievērošana.

Par otro un trešo jautājumu

- 79 Uzdodot otro un trešo jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, lasot to kopā ar LES 2. pantu un Hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse, saskaņā ar kuru ir ļauts

saukt pie disciplinārtbildības valsts tiesnesi tāpēc, ka viņš ir piemērojis Savienības tiesības, kā tās ir interpretējusi Tiesa, atkāpdamies no attiecīgās dalībvalsts konstitucionālās tiesas judikatūras, kura nav saderīga ar Savienības tiesību pārākuma principu.

- 80 Vispirms ir jāatgādina, ka Hartas 47. pants pats par sevi nav piemērojams pamatlītai, kā tas ir ticis norādīts šī sprieduma 36. punktā.
- 81 Kā atgādināts šī sprieduma 41. punktā, LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā ir prasīts saglabāt to struktūru neatkarību un objektivitāti, kurām var nākties lemt par jautājumiem, kas saistīti ar Savienības tiesību piemērošanu vai interpretāciju.
- 82 Šis atbilstoši Savienības tiesībām nepieciešamās neatkarības un objektivitātes garantijas ir balstītas uz premisu, ka pastāv tādi noteikumi, kuri ļauj kļūdēt jebkādas privātpersonu pamatotas šaubas par attiecīgās tiesas ārēju neietekmējamību un tās neitralitāti attiecībā uz tiesā izvērtējamajām interesēm (spriedums, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 225. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 83 Precīzāk, runājot par disciplinārtbildību, kas saskaņā ar attiecīgo valsts tiesisko regulējumu vispārējās jurisdikcijas tiesnešiem var iestāties valsts konstitucionālās tiesas nolēmumu neievērošanas gadījumā, ir taisnība, ka tiesu neatkarības nodrošināšana neizslēdz iespēju, ka noteiktos ārkārtējos izņēmuma gadījumos var iestāties tiesneša disciplinārtbildība kā sekas viņa pieņemtajiem tiesas nolēmumiem. Proti, šādas neatkarības prasības mērķis acīmredzami nav nodrošināties pret iespējamu tiesnešu nopietnu un pilnīgi neattaisnojamu rīcību, piemēram, apzinātu un ļaunticīgu vai īpaši rupjas un būtiskas neuzmanības dēļ izdarītu to valsts un Savienības tiesību normu pārkāpumu, kuru ievērošana tiem ir jānodrošina, vai pret patvaļu vai to, ka tiks liegta piekļuve tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, lai gan to kā tiesnešu amata uzdevums ir izskatīt strīdus, ko ir ierosinājuši indivīdi (spriedumi, 2021. gada 15. jūlijs, Komisija/Polija (Tiesnešu disciplinārais režīms), C-791/19, EU:C:2021:596, 137. punkts, kā arī 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 238. punkts).
- 84 Tomēr, lai saglabātu tiesu neatkarību un izvairītos no tā, ka disciplināros pasākumus varētu novirzīt no to leģitīmajiem mērķiem un tos izmantot, lai politiski kontrolētu tiesu nolēmumus vai izdarītu spiedienu uz tiesnešiem, ir būtiski, lai ar to vien, ka tiesas nolēmumā, iespējams, ir pieļauta kļūda valsts un Savienības tiesību interpretācijā un piemērošanā vai faktu un pierādījumu vērtējumā, pašu par sevi nebūtu pietiekami, lai iestātos attiecīgā tiesneša disciplinārtbildība (spriedumi, 2021. gada 15. jūlijs, Komisija/Polija (Tiesnešu disciplinārais režīms), C-791/19, EU:C:2021:596, 138. punkts, kā arī 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 239. punkts).
- 85 Turklāt par valsts tiesnešu neatkarības neatņemamu garantiju ir uzskatāms apstāklis, ka pret šiem tiesnešiem nevar tikt ierosinātas disciplinārtlietas vai piemēroti disciplinārsodi par to, ka viņi ir izmantojuši to ekskluzīvajā kompetencē ietilpstošo iespēju vērsties Tiesā atbilstoši LESD 267. pantam (spriedums, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 227. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 86 Līdz ar to ir svarīgi, lai tiesneši pie disciplinārtbildības par tiesas nolēmumu tiktu saukti tikai īpašos izņēmuma gadījumos – tādos kā šā sprieduma 83. punktā minētie – un lai šajā ziņā to reglamentētu objektīvi un pārbaudāmi kritēriji, kas saistīti ar prasībām par tiesvedības pareizu

norisi, kā arī garantijas, kuru mērķis ir novērst jebkādu ārējā spiediena risku uz tiesas nolēmumu saturu un tādējādi kļiedēt jebkādas privātpersonu pamatotas šaubas par attiecīgo tiesnešu neietekmējamību un viņu neitralitāti attiecībā uz tiesā izvērtējamajām interesēm (spriedumi, 2021. gada 15. jūlijs, Komisija/Polija (Tiesnešu disciplinārais režīms), C-791/19, EU:C:2021:596, 139. punkts, kā arī 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 240. punkts).

- 87 No tā izriet, ka LES 2. pants un 19. panta 1. punkta otrā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu vai praksi, kas ļauj saukt pie disciplinārbildības valsts tiesnesi par jebkādu valsts konstitucionālās tiesas nolēmumu neievērošanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 242. punkts).
- 88 Ņemot vērā uz pirmo jautājumu sniegto atbildi, valsts tiesu neatkarības aizskārums, ko rada šāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse, nebūtu saderīgs arī ar vienlīdzības starp dalībvalstīm un lojālas sadarbības starp Savienību un dalībvalstīm principiem, kas ir atzīti LES 4. panta 2. un 3. punktā, kā arī ar LESD 267. pantu un Savienības tiesību pārākuma principu, ja valsts tiesneša disciplinārbildības iestāšanās ir pamatota ar to, ka viņš ir atteicies piemērot attiecīgās dalībvalsts konstitucionālās tiesas nolēmumu, ar kuru tā ir atteikusies izpildīt Tiesas prejudiciālo nolēmumu.
- 89 Šī interpretācija ir piemērojama vēl jo vairāk tāpēc, ka šāda valsts tiesneša disciplinārbildības iestāšanās var pastiprināt tā valsts tiesiskā regulējuma neatbilstību Savienības tiesību prasībām, saskaņā ar kuru dalībvalsts vispārējās jurisdikcijas tiesas nav tiesīgas izvērtēt tādu valsts tiesību aktu saderību ar Savienības tiesībām, kurus šis dalībvalsts konstitucionālā tiesa, atsakoties izpildīt Tiesas prejudiciālo nolēmumu, ir atzinusi par atbilstošiem valsts konstitucionālajai tiesību normai, kurā ir paredzēts Savienības tiesību pārākums (pēc analogijas skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 259. punkts).
- 90 Turklāt, lai gan Rumānijas valdība tiesas sēdē norādīja, ka, piemērojot valsts tiesību normu, uz kuru attiecas otrais un trešais jautājums, nav ticis piemērots neviens sods, ir jāatgādina, ka tikai iespēja sākt disciplinārlietu pati par sevi vien var radīt spiedienu uz personām, kuru uzdevums ir spriest tiesu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 18. maijs, *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, EU:C:2021:393, 199. punkts).
- 91 Taču no iesniedzējtiesas nolēmumā ietvertajām norādēm neizriet, ka Likuma Nr. 303/2004 99. panta §) punktā paredzētā vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu atbildība par *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) nolēmumu neievērošanu ir pakļauta nosacījumiem, kas ļautu nodrošināt, ka šī atbildība, kā tas ir prasīts LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, aprobežotos tikai ar šī sprieduma 83. punktā minētajiem īpašajiem izņēmuma gadījumiem, kā atgādināts šī sprieduma 84. un 86. punktā.
- 92 Tāpat ir jānorāda, ka 2021. gada 21. decembra sprieduma *Euro Box Promotion* u.c. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034) 241. punktā Tiesai jau ir bijusi iespēja konstatēt, ka no lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas bija iesniegti lietās, kurās tika taisīts šis spriedums, neizriet, ka šī atbildība aprobežotos tikai ar šādiem gadījumiem.

- 93 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz otro un trešo jautājumu ir jāatbild, ka LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, lasot to kopā ar LES 2. pantu un 4. panta 2. un 3. punktu, kā arī ar LESD 267. pantu un Savienības tiesību pārākuma principu, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse, saskaņā ar kuru ir ļauts saukt pie disciplināratbildības valsts tiesnesi tāpēc, ka viņš ir piemērojis Savienības tiesības, kā tās ir interpretējusi Tiesa, atkāpdamies no attiecīgās dalībvalsts konstitucionālās tiesas judikatūras, kura nav saderīga ar Savienības tiesību pārākuma principu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 94 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) **LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, lasot to kopā ar LES 2. pantu un 4. panta 2. un 3. punktu, kā arī ar LESD 267. pantu un Savienības tiesību pārākuma principu, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse, atbilstoši kurai dalībvalsts vispārējās jurisdikcijas tiesas nav tiesīgas izvērtēt tādu valsts tiesību aktu saderību ar Savienības tiesībām, kurus šis dalībvalsts konstitucionālā tiesa ir atzinusi par atbilstošiem valsts konstitucionālo tiesību normai, kurā ir paredzēta Savienības tiesību pārākuma principa ievērošana.**
- 2) **LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, lasot to kopā ar LES 2. pantu un 4. panta 2. un 3. punktu, kā arī ar LESD 267. pantu un Savienības tiesību pārākuma principu, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse, saskaņā ar kuru ir ļauts saukt pie disciplināratbildības valsts tiesnesi tāpēc, ka viņš ir piemērojis Savienības tiesības, kā tās ir interpretējusi Tiesa, atkāpdamies no attiecīgās dalībvalsts konstitucionālās tiesas judikatūras, kura nav saderīga ar Savienības tiesību pārākuma principu.**

[Paraksti]